

խնդիրըդ այսպիսի սրտաշարժ վայրկենի մէջ վրաս մեծ ազդեցութիւն ըրաւ, և անցած դացած դէպքերուն ահաւոր պատկերքը աչքիս դիմացը ներկայացուց, այն յեղափոխութիւնը կ'ըսեմ, երբ ամբողջ տէրութիւն մը անաստուածութիւն կը քարոզէր: Ուրեմն ինչպէս որ առաջ երդուընցուցիր զիս այս մօրէ որք տղաքները քրիստոնեայ ընելու, հիմա ասոր համար կը խնդրեմ քուկին ձեռնտուութիւնդ, որպէս զի առաջադրութիւնս լաւ վախճան մը ունենայ: Ես երգմամբ կ'ուխտեմ ամեն ջանքս ընելու որ նպատակիս հասնիմ: Վկայ ըլլայ այս սուրբ խաչը, զոր մայրերէն լաւագոյնը իր անշնչացած ձեռքին մէջ բռնեմ է. որուն վրայ ձեռքս դնելով կը խոստանամ քեզի 'ի կատար հասցնել այս ըրած ուխտս:

Այս միջոցին երկուքին ալ սիրտը զգացուելով իրարու պլլուեցան, և այն պէս աղնուական դաշինք մը հաստատեցին մօրէ որք մնացած տղոց դաստիարակութեանը համար:

Կը շարունակուի:

ԱՆԱԳԱՊՂԻՆՁ

Յատկութիւններ. — Ծագումը. — Հեռոց անագապղինձ արձաններ. — Վանտու հրապարակին կոթողը. — Անագապղինձ արձանաց շինութեանը համար կարևոր պայմաններ. — Թեոփոսից և զանգակաց անագապղինձը:

Սովորաբար պղնձի և անագի, երբեմն ալ ուրիշ զանազան մետաղաց, այսինքն՝ երկաթոյ, զինկոյ և կապարոյ բաղադրութիւնը անագապղինձ կ'ըսուի: Հինք անագապղինձը շատ տեսակ բանի կը գործածէին, բայց նշանաւորն է իրենց դիւցազանց և երևելի արանց անունները, և դարձեալ իրենց նշանաւոր գործերը յաւերժական հրաշակերտներով ապագայից աւանդել:

Անագապղինձը՝ շատ աւելի կարծր է քան զարոյր՝ հատու գործեաց շինու-

թեանը գործածուած է. դարձեալ անկէ կը շինէին դրամ, ծնծղայ, արձան, թնդանօթ, զանգակ և ուրիշ ասոնց նման բաներ:

Անագապղինձ ձուլելու արուեստը ամենահին է: Արիստոտէլ՝ Ստիլոս Լիւդացոյն կ'ընծայէ ասոր գիւտը, Թէոփրաստ ալ Տելաս ֆուլգացոյն. իսկ արձանաց ձուլումը, որով սկսաւ արուեստս դէպ 'ի կատարեւագործութիւն դիմել՝ Թէոգորի և Ռէքոս Սամոսացոյն կ'ընծայուի, որոնք Քրիստոսէ 700 տարի առաջ էին:

Պ. Բէարսըն, նիզակներ և ուրիշ կեւ տական հատու գործիչներ վերլուծած՝ ու մէջերնին 100էն 10-14 անագ գտած է: Յետագայ տեղեկութիւններով կըրնայ հասկըցուիլ այս տեսակ զինուոց շինութիւնը:

Ա. Թէ որ կարմրացնենք անագապղինձը կրակի մէջ, և ապա ցուրտ ջրոյ մէջ մխենք, այնպէս կը կակղանայ, որ ինչուան ճախարակի վրայ կրնանք բանիլ զայն, միճոյ տակ ընդլայնել, խարտոցով յղկել, քարով ալ ողորկել:

Բ. Անագապղինձը թէ որ մինչև ցրկարմիր տաքցնելու ըլլանք, և օդոյ մէջ պաղեցնենք, կը պնդանայ և կը կարծրանայ, բայց դիւրաբեկ կ'ըլլայ: Հաւանական է որ գործաւորք իրենց աշխատութիւնը լմնցնելու համար, ջրով կակղացած անագապղինձին կտորները դարձեալ կը տաքցնէին, օդոյ մէջ կը պաղեցնէին, և անոր պէտք եղած պնդութիւնը կու տային:

Հինք շատ պղնձէ արձաններ շինած են. Հերոուլանոնի մէջ, որ Քրիստոսէ 300 տարի առաջ էր, գտնուած անթիւ անհամար պղնձէ գործերը և ուրիշ ամենագեղեցիկ քանդակներ՝ հաւաստիք են ըսածներնու: Բայց քաղաքիս պեղածոյ հնութեանց մէջէն իբրև յիշատակաց արժանի՝ կրնանք անուանել նախ այն ոսկէզօծեալ անագապղինձէ ձիոց և կառքի բեկորները՝ որք կը պըճնէին Արամաղղայ մեհենին մօտ եղած թէատրոնին զլխաւոր դուռը, և փորոնի որմերուն վրայ ներոնի և Գերմանիկոսի

արձանները: Իսկ Բորդիչի թանգարանին պղնձաձող արձանաց բազմութիւնը՝ որք Հերքուլանոն, Պոմպէա և Սդապէա քաղաքաց պեղմունքէն են, բովանդակ Եւրոպիոյ մէջ գտնուածներէն աւելի է:

Մեծութեան կողմանէ եղած անագապղինձ գործուածոց մէջէն նշանաւորներէն մէկն ալ է՝ վանտոմ հրապարակին կոթողը, որ ձուլեցաւ Ասդէրից պատերազմին թնդանօթից անագապղինձներէն, և կանգնեցաւ ի պատիւ Գաղղիական բանակին. կոթողին բարձրութիւնն է եօթանասուն և հինգ մետր, Նաբոլէոնի արձանին բարձրութիւնն ալ մէկտեղ հաշուելով, իսկ կշիռն է 9,000,000 հազարակրամ:

Անագապղինձէ արձանաց շինութեան համար հարկ է որ բաղադրութիւնը լոյծ ըլլայ, որպէս զի կարենայ դիւրաւ մոնել կաղապարին ամեն մասանցը մէջ, անոր ամեն ձև տալ, և մակերևոյթը միապաղաղ ընել: Կարևոր է դարձեալ ամեն բանէ աւելի որ անագապղինձը սաստիկ կարծր ըլլայ, զի որպէս կարենայ որ և իցէ բախմանց ընդդիմանալ անագապղինձէ գործուածը. հարկաւոր է դարձեալ որ այս բաղադրութիւնը դիւրաւ չխանգարի տեսակ տեսակ բնական պատճառաց ներգործութենէն՝ որոց միշտ ենթակայ է:

Անագապղինձը թնդանօթից շինութեան ալ կը գործածուի: Թնդանօթից անագապղինձին բաղադրութեան համեմատական չափն է հարիւր մասն պղինձ և մետասան մասն անագ. եթէ փոխանակ մետասան մասն անագի՝ գործածուի երկոտասան կամ երեքտասան մասն, բաղադրութիւնը կարծր կ'ըլլայ և դիւրարեկ. իսկ թէ որ նուազ քան զմետասան մասն անագի՝ բաղադրութիւնը սաստիկ կակուղ կ'ըլլայ:

Չանդակաց անագապղինձին բաղադրութիւնն է պղինձ, անագ, զինկ, կապար, երկաթ, պիսմութ և արծաթ, այլ և այլ չափով: Չանդակաց, մանաւանդ մեծ զանգակաց բաղկացութեան մէջ ամենակարևոր համարուած է ար-

ծաթոյ գործածութիւնը, ձայնի պայծառութեան և մաքրութեան համար:

ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՎԻԿՏՈՐ ԼԱՆԿԼՈՒԱՅԻ

Այս տարի մայիսի 14^{էն} զրաւեցաւ ի կենաց երևելի հայագէտ և արևելագէտ անձ մը, Վիկտոր Լանկլուա, որ ծնաւ Գաղղիոյ Տիէպի քաղաքը 1829, մարտ 20, առաջին կայսերութեան քաջ և երևելի սպաներէն միոյն որդի: Բնութեամբ քաղցր և դիւրամատոյց, մտօք զօրաւոր և թափանցող, ձեռներէջ ի մեծամեծս և յաջողութեամբ կատարող, անձ մը որ ամենուն սիրելի և ոչ ումեք թշնամի: Այս ամեն անձնական կատարելութեանց վկայ են անոնք, ոյք կենակից եղած են իրեն հետ, ինչպէս մեր Միաբանութեան անձանցմէ բազումք:

Վիկտոր Լանկլուայի մեծագոյն համբաւը ոչ եթէ աշխարհական գործոց մէջ էր, այլ գրականութեան աստղերիցին մէջ, մանաւանդ արևելեան գիտութեանց հմտութեամբը, ուր քան զբազում համադգայինս իւր քաջ հանդիսացաւ, և անուն մեծ թողուց թէ Գաղղիոյ և թէ այն արևելեան ազգաց մէջ, ուր անձամբ պտըտեցաւ և զրեց անոնց վրայ: Ամեն արևելեան կործանեալ և հարստահարեալ ազգաց, և մանաւանդ Հայոց, էր մեծ պաշտպան և ջատագով, ուստի և մեք Հայազգիք առանձինն երախտապարտ պարտականեմք ըլլալ այս մեծահռչակ անձին, որ իբրև ազգասէր Հայ մը, այնպէս Հայոց ազգին բարւոյն վրայ միշտ մտածող և ազգին ներկայն, և առաւել ապագայն լաւցունելու համար ոգւով չափ աշխատող եղած է թէ բանիւք և թէ զրով. ինչպէս որ յայտնի կըրտեսնուի իր գրուածներուն մեծագոյն մասին մէջ, մանաւանդ անոնց որ իր կենաց վերջին տարիներուն մէջ գրուած են: